

Szakpolitikai vázlatok

A pénzügyi válság globális és EU-szintű egységes megoldásokat igényel

Az USA kormányzatának eljárását nem kellene az EU-tagállamoknak követniük. A „pénzügyi szocializmus” fogalommal illetett ottani eljárás – a hitelintézetek rossz jelzálóköveteléseinek állami felvásárlása – nem feltétlenül alkalmas megoldás Európában, jóllehet jelei vannak, hogy az amerikaihoz hasonló helyzet áll elő Európában a (napjainkban már a pénzügyi rendszer egésze súlyos válságba került, akár az összeomlása is bekövetkezhet - lásd Görögország folytatólagos félrevezető politikáját az EU-ban). Az európai pénzügyi vezetők vegyesen reagáltak a bekövetkezett válságra, s csak késve hoztak megfelelő döntéseket. A Magyar Köztársaság szocialista vezetésű kormányzata az EU-szintű egységes válságkezelés metodikáját sürgette. Ez a reagálása egybeesett az *Európai Központi Bank* stabilizációs intézkedéseivel, amely jelentős európai likviditásbővítő hitelt helyezett ki a pénzpiacokra (ezt a műveletet a Feddel, illetve a japán, az angol, a svájci és a kanadai jegybankkal közösen egyeztetve hajtották végre). A magyarországi gazdaságpolitikát egészében és részeiben következetesen olyan pályára kell átállítani, amely az euro-zónába való bejutást a súlyosbodó körülmények közepette is belátható időn belül megalapozza.

A protekcionista törekvések elutasítása

A globális gazdaság témájában a nemzetközi közösség számára komoly veszteséget jelentene, ha a *protekcionista nyomást* nem sikerülne leállítani. E téren az EU az 1980-as évek óta teljes jogú tárgyaló fél az akkor G7-nek nevezett csoport csúcstalálkozóin. Napjainkban a grémium köre bővült. Az elitklub tagjai: USA, Kanada, Japán, Oroszország, Németország, Franciaország, Olaszország és Nagy-Britannia. A lényeg: az EU-tagállamoknak el kell érniük, hogy a kereskedelmi és befektetési kapcsolatok terén egységesen kikényszerítsék a protekcionizmus féken tartását. Az európaizáció, a közösségiesítés előrevitele az egyes államoknak előnyös helyzetet teremt, hiszen a Bizottság, illetve az EU részvétele nélkül a mezőgazdaság vagy a külkereskedelem kérdéseiben gyengébbek lennének a csúcsertekezletre meghívott szuverén államok.

A kisvállalkozások életének megkönnyítése

2008 nyarán tíz vezérelv megvalósulását célzó és négy fő kezdeményezést tartalmazó kisvállalkozási törvényre tett javaslatot a Bizottság. A cél, hogy az EU-n belül csökkenteni lehessen a kis- és középvállalkozások (KKV-ék) hátrányát a nagyvállalatokkal szemben. „A vállalkozók Európája” vízió elősegítése komplex feladatrendszert alkot: *figyelmesebb közigazgatást, jobb hozzáférést a pénzügyekkel, az innovációval és a képzésekkel kapcsolatos támogatásokhoz, alacsonyabb áfát a helyi szolgáltatásokra, jobb hozzáférést a közbeszerzési megrendelésekhez.* Az elképzelés újdonsága lenne, hogy létrehoznák „az európai magántársaságok” státútumát, s eszerint valamennyi tagállamban egységes szabály akapján működhetnének az érintett vállalkozások. Előnyösebbé válna a határon átnyúló tevékenységet folytató KKV-ék helyzete az egységes szabályozás folytán. (A KKV-ék vállalataikat ugyanolyan formában hozhatnák létre, függetlenül attól, hogy saját tagállamukban, vagy egy másikban folytatnák-e tevékenységüket.)

A közpénzkezelés minőségének javítása

A gazdasági növekedés biztosításának, illetve gyorsításának egyik fő kérdése a *közpénzkezelés* ügye. Négy cselekvési területen szükséges a tagállamok (kormányzatok) gyakorlatában javulást elérni.

(1) Rendszeresebb, átfogóbb jellegű elszámolás a közpénzek elköltési módjáról és a szerkezeti reformok terén megtett javító szándékú intézkedésekről a stabilitási és növekedési paktum keretében (lehetővé válna a közpénzek elköltésének hatékonysági mérése, az államháztartás egészének minőségi megítélése).

(2) Rendszeresen vizsgálni kell, mennyire hatékonyan költik el egy-egy célra az adófizetők pénzét (a költség-haszon elemzések segíthetik az egyes kiadási tételek közötti rangsorolást).

(3) Az adórendszer hatékonyságának javítása (szabályok egyszerűsítése, a széles adóalap megteremtése, a nem hatékony adófajták, különleges rendelkezések és szükségtelen adókedvezmények eltörlése, „kiskapuk” bezárása, a munkát sújtó magas adóterhek mérséklése).

(4) A tagállami közpénzfelhasználási gyakorlat rendszeres ellenőrzése, felülvizsgálata.

Magyarországnak kell a közpénzügyi törvény (elérendő, hogy mind a pozitív, mind a negatív költségvetési mozgások esetére is állandó mechanizmusokkal rendelkezünk; növelhető lesz a hitelesség és a bizalom is).

Az európai iskolarendszerben esedékes radikális változtatások kérdése

EU-szinten növekszik az olvasási és szövegértési problémákkal küzdő tanulók aránya (a fiatalok 24-25%-a alacsony olvasási készség szinttel rendelkezik a tagállamok átlagában). Az idő előtti iskolaelhagyók számát nem sikerült csökkenteni. A „megújult Európai Szociális Agenda” c. uniós kezdeményezésnek része az iskolarendszerekre irányuló európai együttműködés felerősítése, különös tekintettel a képességek javítására. Jelenleg nem az életre készít fel az európai iskolarendszer. Hiányok mutatkoznak az életben szükséges kompetenciák kialakításában; modernizálásra várnak a tananyagok, az oktatási segédanyagok, maga a tanárképzés és a tanártovábbképzés is; fel kell gyorsítani az idegen nyelv tanulást és tanítást.

Fontos fejlesztési terület az iskoláskor előtti nevelés általános bevezetése, a méltányosság javítása, a különleges tanulási igényekkel rendelkező tanulók nagyobb mérvű támogatása az alarendszerben. Különösen sürgős a tanári szaktudás javítása, a reáltárgyak tanításának előtérbe állítása, a határon átnyúló önkéntes tevékenységek fokozása (önkéntes cserék támogatása, az önkéntes rendszerek átjárhatósága stb.).

Az oktatás és képzés alapvetően tagállami kompetencia, viszont az átfogó modernizáció egy nyitott metóduson alapuló együttműködési és végrehajtási közös tervet igényel, illetve folytonos egyeztetési munkálatokat feltételez.

Az élelmiszer-forgalmazás szabályozása és ellenőrzése az EU-ban

A jelenlegi gyakorlat felülvizsgálatára van szükség, mivel beigazolódott, hogy az egészségre ártalmas adalékanyagokkal szennyezett élelmiszerek forgalmazására került sor az európai piacokon, illetve egyes áruházláncok esetében. A magyarországi „élelmiszerkönyv” sokkalta szigorúbb szakmai előírásokat tartalmaz, mint az általános európai gyakorlat. A témakört érintő fontos EU-szintű feladat a génmódosított szervezetektől mentes (GMO-mentes) zónák kialakításának megvalósítása. E téren is szükség van koherensebb és következetesebb uniós politika kialakítására, hogy a genetikailag manipulált termékeknek a jelenleginél megalapozottabb és megbízhatóbb elbírálására kerülhessen sor. Magyarország egyelőre azon tagállamok közé tartozik, amelyek gátat emelnek a GMO-vetőmagok termesztésbe való bevonása előtt. Az illetékes minisztérium bírálja, hogy az Európai Bizottság az esetek túlnyomó részében szabad utat adott több génmódosított termék és vetőmag piacra helyezésének. Az FVM törekvése az, hogy a hazai alapanyagokból előállított termékek részaránya növekedjen, ill. a lakossági fogyasztási gyakorlatot is ebbe az irányba terelje.

Méltányosabb klíma-teherviselést az új tagállamoknak

Ma választóvonal húzódik az EU régi és új tagjai között. Ez utóbbiak – így Magyarország is – joggal tart attól, hogy a klímavédelmi csomag végrehajtása megdrágítja majd az energiaárakat és kedvezőtlenül hat a növekedési potenciáljukra. Következésképpen megnehezedik a felzárkózásuk Európa fejlettebb feléhez. A jelenlegi válság közepette az EU-ban elindított ún. zöldmenetelés rigorózus betartása túlzott terheket róna gazdaságunkra. Magyarország – a kormány – ellenjavaslatot dolgozott ki a 2020-ig elvárt erőfeszítések kapcsán, amelyhez Bulgária, Észtország, Lettország, Litvánia, Románia és Szlovákia is csatlakozott. Az ellenjavaslat lényege: az Európai Bizottság hivatalos javaslatától eltérően nem a 2005. évet, hanem az 1990-es szintet venné viszonyítási alpnak a tagállamok közötti tehermegosztáskor. A magyar ellenjavaslat az 1990 és 2020 közötti összes létező CO₂-csökkentést figyelembe venné, érzékeltetve, hogy a volt szocialista országok ipari, közlekedési, szolgáltatási, építőipari és mezőgazdasági szféráiban lezajlott átalakulások, illetve innovációk 1990-től jelentős csökkenést idéztek elő. A Bizottság javaslata jóval nagyobb erőfeszítést várna el Magyarországtól és az említett új tagoktól, miközben lehetővé válna, hogy pl. Olaszország, Spanyolország 2020-ig még 6-8%-kal növelhetné is CO₂ kibocsátását.*

* A szakpolitikai vázlatokat folyamatosan bővítjük – A Szerk.